

MIRCEA VALERIU DIACONESCU, PATRU ALBUME CORALE

Roșca Năstăsescu Beniamin

Aș dori ca acest referat să se constituie într-un omagiu adus unuia dintre cei mai sânguincioși lucrători în domeniul imnologiei de limbă română și care a avut curajul să învingă epocile și ismele pentru a da prioritate imnului. Imnului de laudă pentru Cel care este peste vremi.

Cine este M. V. Diaconescu – MVD – cum îl vom nota în continuare, cine, din perspectiva care ne interesează aici. O spune singur, în bună măsură în introducerea celui de-al patrulea album coral din cele șapte programate spre publicare la editura noastră.

Provenind dintr-o familie „dâmbovițeană din valea superioară a Ialomiței, familie cu vechi și recunoscute tradiții bisericești, didactice, literare, muzicale, artistice și plastice”, și cu multe daruri artistice manifeste – marele violonist Mihai Constantinescu, vărul său primar, fiind doar una dintre dovezi – MVD s-a îmbăiat de mic în sucul melodiei și textului imnului bisericesc oriental, inițial, apoi, prin contact cultural, al celui occidental gregorian și protestant, împreună cu cel, preponderent neoprotestant pe care l-au cultivat cei din familia sa. Deși a urmat cariera medicală – ce deschidere îi va sigura amănuntul acesta la un moment dat – pasiunea pentru imn a fost exersată și ea, și nu pasiv, ci prin „intensa activitate dirijorală și participarea la viața muzicală a orașului București și apoi în Germania” la Aachen.

Urmare a acestei pasionate preocupări imnologice, în calitate de degustător, dirijor și compozitor, s-au născut cele patru „Albume de cântece” publicate la editura CARD, pe care le prezentăm în cele ce urmează.

Patru albume corale

În ordinea apariției acestea sunt: *Nu mă uita*, 2001; *Aproape-I Mirele Ceresc*, 2002; *O veste sublimă și Crenguța primăverii*, 2004. Toate au fost redactate de autor, au primit observații editoriale de la Constantin Tolici și referent, care au fost incluse și partiturile astfel redactate au fost puse la îndemâna noastră spre publicare.

Așa cum autorul precizează, textul respectă ortografia stabilă de Academie în perioada interbelică, iar grafica notației muzicale este făcută în programul Score.

Nu mă uita

„*Nu mă uita*”, 2001 este o colecție omagiu, dedicată Aurorei Ionescu, sora autorului, de la care provine și elementul generator al acestui album, Aurora Ionescu fiind autoarea textelor celor „44 de melodii, imnuri și lucrări corale” fie că sunt traduceri, fie versuri originale. Lor li se adaugă opt melodii cu alți textieri, care sunt incluse în acest album datorită faptului că reprezintă unul din izvoarele principale ale colecției și anume experiența spirituală avută la Institutul Biblic de la Brașov – Stupini, care, pe calea aceasta, poate fi considerat unul din leagănele imnologiei neoprotestante din România.

Albumul conține deci 44 de melodii, imnuri și lucrări corale din repertoriul universal de muzică sacră și cele 8 cântări de la Școală și pentru Școală, cu referire, acestea din urmă, la Școala din Stupini – Brașov.

Cântările, așa cum le caracterizează însuși autorul culegerii, aparțin unor stiluri și subiecte diferite. Unele sunt simple scâncete ale duhului, altele mature cuvântări ca cele ale unor Franck, Berlioz, Bach, Beethoven, Brahms. Dar, continuă redactorul, „fie că sunt coraluri germane, psalmi genevezi, imnuri hughenote sau pietiste ori gospel-uri americane, ba chiar balade și doine românești, nu, sunt decât legănări ale duhului în fața Altarului.

Din punct de vedere a textului, cele 44 cântări „de la Școală” și „Cântările de la Grant”, 25 sunt traduceri versificate, sau „româniri” cum le numește M.V.D., iar 19 au versuri originale. Ca sorginte, 16 sunt de origine americană, câte 11 germane și franceze, 7 românești și 7 cu

origine neclară. Cele din 1945-1947 au ca principală sursă colecția „Hymnes et Louanges”, coralul lutheran predomină în anii 1948-1949, în timp ce melodiile de origine americană, sunt prezente între 1945-1960 cu un apogeu în 1948, și au ca principală sursă culegerea „Christ in Song” a lui F. E. Belden. Zece cântări din cele americane au fost redată din memorie, M.V.D., nemaigăsind o sursă documentară propriu-zisă.

Cum s-a născut culegerea

O caracteristică a acestei culegeri este originea ei „utilitaristă”. Viața însăși le-a „comandat”, nevoia de a exprima pe această cale o anumită experiență spirituală. De altfel, aparținând excelentului „aparat tehnic” introductiv, MVD ne pune la dispoziție, pe lângă tabelul sinoptic, (p. VII-VII), cuprinzând datele de bază aferente fiecărei melodii, un index al compozitorilor, p. IX, și surse și indicații muzicale (p. X), textul fiecărei cântări cu un mic „comentar” care notează unele amănunte „de biografie”, care au născut cântarea în românește, (p. XII-XIII). După „funcționalitate”, 21 sunt „predominant liturgice”, 24 destinate corului, iar 7 sunt unisonale, solistice.

Coautori morali și muzicali

MVD amintește un grup de prieteni muzicali și spirituali, care au stat și ei la originea acestor cântări. Ei au fost fie compozitori, Otto Herman sau Horst Gehann, fie interpreți ca Verona Pârvan și Otilia Teodosiu Manea, fie surse ale unor partituri „de negăsit” așa cum s-au dovedit a fi I.T. Bujor și Octavian Coconcea.

Și nu în ultimul rând, cursanții de la Institutul Biblic din Brașov – Stupini și membrii corului comunității adventiste București Grant.

Cântările Școlii

Albumul se încheie cu un Supliment – „alte cântări vechi și noi de la Școală” cu versuri ale unui număr de șapte autori, incluzându-i pe MVD și Aurora Ionescu. Acesta este un ceva ce dă peste pahar, ca rezultat a nostalgiei, a recunoștinței față de ceea ce a dat Dumnezeu unei generații în acel loc.

Circulație

Cântecele acestea nu au fost destinate unui album, ci s-au născut ca rezultat al nevoii. După 1949, câmpul de manifestare al autorilor autohtoni reducându-se drastic și nefiind un motiv de apreciere, ci dimpotrivă, de stigmatizare, majoritatea acestor cântece au circulat fie prin partituri singulare, fie ca parte a unor culegeri samizdat care au fost folosite de unele coruri în tristele decenii. De regulă nu s-a menționat sursa muzicală, nici autorul textului. Unele au fost chiar fraudate, poate din neștiință. Unele au devenit „folclor”, altele sunt astăzi aproape necunoscute. Altele au murit odată cu generația care a avut nevoie de ele pentru a se exprima, probabil și din cauza caracterului lor evenimential.

Oricum, readuse, cu dragoste și profesionalism la lumina zilei de MVD, ele stau acum la îndemâna oricărui creștin de expresie română, așa cum în mod explicit și-o dorește MVD.

Aproape-I Mirele Ceresc

Această colecție publicată în 2002 este un caz aparte în seria celor șapte intenționată de MVD. Comună este pasiunea „arheologului”, a căutătorului în ruinele muzicale datorate timpurilor și studiul introductiv temeinic – optzeci de pagini în acest caz, comparativ cu cele 62 ale colecției propriu-zise – și mai importantă decât toate, convingerea că munca sa are un sens, înalt, acela al reînfrumusețării conașionalilor cu o mostră de creștinism absolut autentic, viu, cald, extraordinar ca acela al milleriților între 1830 și 1844.

Culegerea s-a născut, ea însăși, ca rod al unei experiențe, una personală de data aceasta și

anume, călătoria făcută de MVD în 1999 la casa lui Miller, originatorul uman al mișcării adventiste americane. Ea are ca predecesor o primă, entuziastă pregătire, a „Zece cântări millerite” care, oferite corului din comunitatea Grant-Nou și puse apoi într-o largă circulație, fiind bine primită a impulsionat pe autor să purceadă împreună cu cei doi poeți, autori ai textului în limba română – Cornelius Greissing și Benone Burtescu, la alcătuirea unei colecții mai consistente.

În cele ce urmează vom schița câteva din informațiile oferite în vastul studiu introductiv amintit.

Despre „românire”

Termenul este preluat din realitatea istorică datorată momentului când, sub Constantin Brâncoveanu, o rudă a sa, călugărul Filoftei, cunoscut ca Filoftei sin agăi Jipei – Filoftei fiul prefectului Jipa (de București) – a transpus în limbă autohtonă „vastul repertoriu psaltic bizantin” , producând „o sfințire a lor prin limbă și o limbă din ele” .

Astfel MVD și cei doi poeți ca autori ai textelor, îți doresc cântece „made in Romania”, chiar dacă millerismul, ca experiență spirituală, s-a născut în America primei părți a veacului nouăsprezece.

Destinatari

Așa fiind gândită culegerea, ea este destinată tuturor creștinilor de limbă română, de orice confesiune. Credincioșii, membri ai comunităților creștine, sau păstori spirituali sunt avuți în vedere, pentru a reînnoi așteptarea Celui ce va să vie și a Cărui Împărăție nu va avea sfârșit.

Origini

Cântarea millerită în sine este precedată de ceea ce MVD numește „Cântarea premillerită”, originată ea însăși de tradiția protestantă de expresie engleză, căreia i se alătură însă și cea continental-europeană, în speță germană, de la Whissahikon și Ephrata, născută de comunitățile sabatarian-mesianice, care, au introdus, revoluționar, compoziții corale originale a capella sau au format prima orchestră simfonică de pe pământ american.

De la starea de acceptare doar a psalmilor, imnurile, care nu aveau text strict biblic fiind interzise datorită influenței lui Calvin, spre mijlocul secolului XVII, imnul, prin autori autohtoni, este îmbrățișat de cei tineri. Astfel în 1819 apare colecția „Psalmii, Imnurile și Cântările duhovnicești ale lui Isaac Watts...” lor li se adaugă apoi popularele „spiritual songs”, datorate anonimilor.

Cântarea millerită

„Spiritual songs” și autorii anonimi vor domina mișcarea așteptătorilor celei de a doua veniri (Second Advent Movement). Nenumărate idiomele – texte multiple pe aceeași melodie – își datorează și ele existența atmosferei de extraordinară emulație spirituală, experienței vii pe care au trăit-o milleriții.

Se cânta a capella. Majoritatea culegerilor erau fără note, melodiile se „transformau”, în funcție de conducătorul cântării.

Mișcarea a fost purtată „pe muzică”, oamenii erau câștigați prin muzică, iar liderii s-au îngrijit să alcătuiască cel puțin 12 culegeri, de fapt circulau mult mai multe, care au fost semnificative. Multe alte detalii pot fi găsite în studiul introductiv.

Studiul acesta este urmat de o Bibliografie, o listă a colecțiilor imnologice millerite cuprinzând o fișă tehnică a fiecărui imn și textul în română și engleză.

O lucrare unicat pe plan mondial, după știința noastră ne stă acum la îndemână.

O veste sublimă

Următoarele două colecții alcătuite de MVD conțin, 44 de melodii, imnuri și coruri din repertoriul universal de muzică sacră pe versuri și cu unele aranjamente de MVD pe versuri de Aurora Ionescu, Mihai Tunaru, etc. (Crenguța primăverii). Cu ele intrăm mai aproape de creația propriu-zisă semnată MVD, fie ca autor de text, fie în calitate de compozitor, sau uneori în amândouă.

De altfel, acest aspect devine și mai pregnant, în cele trei albume nepublicate încă.

„O veste sublimă” reunește „Cântări de la Grant” adică lucrări corale dedicate sau necesare în desfășurarea liturgică, corului comunității adventiste București Grant.

Surse

„Românite” din surse occidentale, cu origine îndepărtată gregoriană, după opinia lui MVD, cântecele acestea nu au ca primă intenționalitate calitatea estetică, ci scopul practic de „a oferi credincioșilor noi momente de întărire spirituală, religioasă, sacră.”

În studiul introductiv se face o scurtă privire asupra cântării religioase în Țările Române, analizând apoi cazul congregației din care face parte. Etapele îmbogățirii repertoriului, problemele de text, cele de prozodie și melodie, rolul inciziei, cu exemple, fac din acest studiu un material deosebit de util, așa cum este și repunerea în circulație a unor cunoscute sau mai puțin cunoscute cântări.

Crenguța Primăverii

Această ultimă colecție din cele publicate deja ar necesita aprecierea unui muzicolog, deoarece ea conține compoziții ale lui MVD. Însoțită, ca și precedentele, de introducere, restrânsă comparativ, urmează prezentarea textului în română cu traduceri libere în germană, franceză și engleză, apoi materialul muzical propriu-zis pe întinderea a 138 de pagini. Așa cum el însuși precizează, aceste compoziții ale lui MVD sunt rodul activității sale muzicale din cele trei perioade: Grant (1948-1960), Ateneu 1968-1972 și Diaspora – Geneva și Aachen 1973-2000. Ele s-au născut din același „utilitarism” spiritual care le-a produs pe precedentele. Muzical, autorul se autocaracterizează ca „romantic, un franck-ist și debussy-ist”; este adeptul gândirii neumatice mai degrabă, a primordialității vocii umane față de claviatură.

Cântecele apar necosmetizate ulterior ci purtând încărcătura momentului care le-a dat naștere. Destinatar, este „tot românul.”

În loc de încheiere

Experiența editorială procurată de aceste patru culegeri datorate lui MVD, a fost una cu totul specială. Am primit inițial drafturile. Ne-am dat cu părerea, în mică măsură e adevărat, pentru că lucrul lui MVD, nu cerea, după opinia noastră, mai mult. Exigent cu sine, MVD, a preluat ceea ce a fost util din sugestii și a produs un material pe care noi a trebuit apoi, doar să-l multiplicăm.

Acesta este un caz rar și fericit pentru un editor iubitor de producție imnică, deoarece are el însuși nevoie să găsească acele, uneori, destul de rare expresii, a ceea ce vrea să-I spună Celui care este ținta oricărui imn adevărat, Isus Hristos, Tatăl și Duhul Sfânt.

A fost pentru noi o experiență cu adevărat fericită.

M. V. Diaconescu, Albume de cântece I, *Nu mă uita*, CARD, 2001, p. 4

Între 1968-1972, la Ateneul Român din București, sala „Enescu”, MVD a format și dirijat ceea ce a purtat numele de „Corul medicilor”, printre coriști, o bună parte fiind creștini

practicanți îndeosebi neoprotestanți. Emigrat, MVD inițiază mai întâi la Geneva – 1973-1974 o formație corală, apoi binecunoscutul cor „Collegium Byzantinum” la Aachen – 1978-2000.

M. V. Diaconescu, Albume de cântece IV, *O veste sublimă*, CARD, 2004, p. 5

Nu mă uita, Card, Cernica, 2001, p. 4, Introducere

Ibidem, p. 4-5

Ibidem, p. V

Ca perioadă și cor care l-a preluat inițial, adică 1945-1949, Brașov – Stupini și 1948-1958, București Grant.

Vezi studiul introductiv al autorului culegerii.

Vezi p. VI

Vezi *Aproape-I Mirele ceresc*, CARD, Cernica, 2002, p. III

Ibidem

Ibidem

se aplică perioadei 1840-1844

Vezi *O veste sublimă*, CARD, Cernica, 2004, p. VI

Ibidem, p. V

Ibidem, p. VI